**УДК 378.147:004.8:811**

**Мудра Олена Василівна**
**кандидат педагогічних наук, доцент,**
**Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,**
**м. Чернівці, Україна**

# ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У МЕТОДИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: ПРАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА ПРИНЦИПИ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ

Стрімке поширення генеративного штучного інтелекту (ШІ) змінює підходи до організації освітнього процесу у закладах вищої освіти та актуалізує питання професійної готовності викладача до роботи з новими цифровими інструментами. У викладанні іноземних мов ця проблема набуває особливого значення, оскільки сучасні системи ШІ дають змогу швидко створювати й адаптувати мовний матеріал, моделювати комунікативні ситуації, забезпечувати додаткову практику та надавати зворотний зв'язок.

У сучасних наукових працях акцент поступово зміщується від розгляду ШІ як окремого цифрового інструмента до вивчення його впливу на професійну діяльність викладача. UNESCO у Структурі ШІ-компетенцій для педагогів (*AI Competency Framework for Teachers*) визначає 15 компетентностей у п'яти взаємопов'язаних вимірах: 1) людиноцентричне мислення; 2) етика ШІ; 3) основи та застосування ШІ; 4) педагогіка ШІ та використання ШІ для професійного розвитку [2]. Такий підхід важливий для викладача іноземної мови, оскільки передбачає не лише технічне володіння інструментами, а й усвідомлення педагогічних, етичних та професійних наслідків їх застосування.

Мета тез полягає у визначенні основних напрямів використання генеративного ШІ в методичній діяльності викладача іноземної мови та окресленні умов, за яких цифровий інструмент може забезпечувати реальну методичну цінність. Передусім ШІ може бути залучений на етапі планування заняття. За умови чітко сформульованих навчальних результатів викладач може отримати кілька варіантів структури заняття, видів мовленнєвої діяльності, комунікативних ситуацій або способів актуалізації попередніх знань. Однак згенерована пропозиція є лише робочим матеріалом: її відповідність силабусу, рівню студентів, спеціальності та конкретній навчальній ситуації визначає викладач.

Другий важливий напрям пов'язаний зі створенням та адаптацією навчальних матеріалів. Генеративні системи можуть допомагати розробляти професійно орієнтовані тексти, словники,

вправи, запитання до читання, рольові ситуації та завдання для розвитку академічного письма. Для дисциплін іноземної мови професійного спрямування особливо корисною є можливість адаптувати один матеріал до різних рівнів мовної підготовки або до термінології конкретної спеціальності.

Третім напрямом є диференціація та персоналізація навчання. Викладач може запропонувати ШІ переробити завдання відповідно до рівня складності, додати мовні опори, розширити лексичний компонент або сформувати завдання для студентів, які потребують додаткової практики. Це дає змогу оперативно урізноманітнювати навчальний матеріал, не втрачаючи його спільної комунікативної мети.

Значний потенціал має використання ШІ для моделювання іншомовної професійної комунікації. Студент може взаємодіяти з віртуальним співрозмовником у змодельованій ситуації: під час наукової конференції, професійної співбесіди, презентації дослідницького проєкту, обговорення результатів експерименту чи роботи в міжнародній команді. Таким чином створюються додаткові можливості для практики, особливо тоді, коли кількість аудиторних комунікативних ситуацій є обмеженою.

Наукові дослідження у сфері мовної освіти підтверджують необхідність спеціальної підготовки викладачів до роботи з генеративним ШІ. Зокрема, інтервенційне дослідження за участю 54 здобувачів магістерської освіти засвідчило позитивні зміни у професійній ШІ-компетентності майбутніх викладачів після цілеспрямованого навчання використанню генеративного ШІ [3]. Водночас дослідження готовності викладачів-початківців і викладачів першого року роботи показало відмінності в їхній обізнаності та готовності використовувати генеративний ШІ у професійній діяльності [4]. Це свідчить про те, що ефективна інтеграція ШІ потребує не стихійного опанування окремих сервісів, а системного професійного розвитку.

Водночас застосування ШІ супроводжується низкою ризиків. До них належать генерування недостовірної інформації, некритичне використання готових відповідей, зниження самостійності студентів, порушення академічної доброчесності та проблеми конфіденційності. У сфері іншомовної освіти особливо важливо також перевіряти мовну й змістову коректність згенерованих матеріалів, оскільки автоматична система не завжди враховує контекст, рівень володіння мовою чи специфіку професійної комунікації. Дослідження сучасної практики викладання іноземних мов також підкреслюють одночасну наявність дидактичного потенціалу та методичних ризиків використання ШІ [1].

Отже, доцільно розглядати ШІ не як заміну викладача, а як інструмент розширення його методичного потенціалу. Умовно таку взаємодію можна представити як послідовність «методична мета →

запит до ШІ → критичний аналіз результату → педагогічна адаптація → використання → рефлексія». Саме на етапах аналізу, відбору та адаптації результатів зберігається провідна роль викладача. Такий підхід відповідає людиноцентричній логіці, закладеній у сучасних міжнародних рекомендаціях щодо ШІ-компетентності педагогів [2].

Таким чином, генеративний ШІ може істотно підтримувати методичну діяльність викладача іноземної мови у вищій школі: від планування заняття та створення матеріалів до диференціації завдань, моделювання професійної комунікації й організації рефлексивної роботи. Водночас педагогічна цінність ШІ визначається якістю професійного рішення, а не кількістю використаних технологій. Перспективним напрямом подальших досліджень є розроблення практичної моделі ШІ-компетентності викладача іноземної мови та критеріїв оцінювання методичної доцільності використання генеративного ШІ в різних форматах навчання.

**Література**

1. Кохан О., Михайлова Н., Магден О. Штучний інтелект у практиці викладання англійської мови: дидактичний ресурс чи методичний ризик. *Studia Methodologica*. 2026. № 61. С. 302–312. URL: https://doi.org/10.32782/2307-1222.2026-61-24

2. Miao F., Cukurova M. AI Competency Framework for Teachers. Paris: UNESCO, 2024. URL: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000391104

3. Moorhouse B. L., Wan Y., Wu C., Kohnke L. M. A., Ho T. Y., Kwong T. Developing language teachers' professional generative AI competence: An intervention study in an initial language teacher education course. *System*. 2024. Vol. 125. URL: https://doi.org/10.1016/j.system.2024.103399

4. Moorhouse B. L. Beginning and first-year language teachers' readiness for the generative AI age. *Computers and Education: Artificial Intelligence.* 2024. Vol. 6. URL: https://doi.org/10.1016/j.caeai.2024.100201

5. UNESCO. Guidance for Generative AI in Education and Research. Paris: UNESCO, 2023. URL: https://doi.org/10.54675/EWZM9535